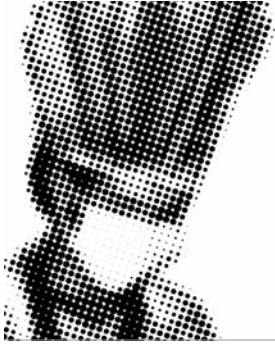

DE MEXICAANSE GRIEP EN INHEEMSE VOLKSSTAMMEN

Een rapport van
Survival International

Survival

INLEIDING

HET STAAT VAST DAT OP DIT MOMENT HONDERDDUIZENDEN MENSEN WERELDWIJD DE MEXICAANSE GRIEP HEBBEN OPGELOPEN; ONGEVEER VIERDUIZEND MENSEN ZIJN GESTORVEN DOOR HET VIRUS.² DE WERELDGEZONDHEIDSORGANISATIE (WHO) HEEFT VERKLAARD DAT ER SPRAKE IS VAN EEN MONDIALE GRIEPPANDEMIE.

INHEEMSE VOLKEN ZIJN BIJZONDER KWETSBAAR VOOR DE MEXICAANSE GRIEP. DEGENEN VAN HEN DIE GEÏSOLEERD VAN DE BUITENWERELD LEVEN ONTBEREN WEERSTAND TEGEN UITHEEMSE ZIEKTEN. EN ZIJ DIE REGELMATIG IN CONTACT KOMEN MET BUITENSTAANDERS HEBBEN VAAK TE KAMPEN MET VERBORGEN GEZONDHEIDSPROBLEMEN DIE HET RISICO DAT HET VIRUS MET ZICH MEEBRENGT VERGROTEN. DE WHO VESTIGT IN HET BIJZONDER DE AANDACHT OP INHEEMSE VOLKEN DIE, EVENALS BEPAALDE SUBGROEPEN, HET RISICO LOPEN VAN HOSPITALISATIE OF OVERLIJDEN ALS GEVOLG VAN HET VIRUS, ER AAN TOEVOEGEND DAT ONDERZOEK HEEFT AANGETOOND DAT DIT RISICO 4 TOT 5 MAAL GROTER IS DAN BIJ DE BEVOLKING IN HET ALGEMEEN.³

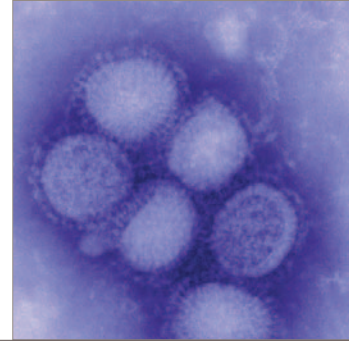
GEZONDHEIDSDeskUNDIGEN UIT ALLE DELEN VAN DE WERELD HEBBEN HUN BEZORGDHEID GEUIT OVER DE UITWERKING VAN DE MEXICAANSE GRIEP OP INHEEMSE GEMEENSCHAPPEN EN ZE HEBBEN REGERINGEN OPGEROEPEN OM SPECIALE VOORZIENINGEN TE TREFFEN VOOR DE INHEEMSE BEVOLKINGSGROEPEN IN HUN LANDEN.

IN DIT VERSLAG WORDT NADER BEKEKEN WELKE UITWERKING DE MEXICAANSE GRIEP TOT DUSVER HEEFT GEHAD OP STAMMENGEMEENSCHAPPEN, EN DE MOGELIJKE UITWERKING DIE HET ZOU KUNNEN HEBBEN OP DE GEZONDHEID VAN 'S WERELDS MEEST KWETSBAAR VOLKEN.

“ Ik ben nogal bezorgd dat deze ziekte meer sterfgevallen zal veroorzaken onder inheemse bevolkingsgroepen. Inheemse volken zijn gevoelig voor infectieziekten vanwege hun geringe weerstand, ze zijn vaak ondervoed en hebben vaak voorafbestaande ziektes. ”

Professor Michael Gracey, Unity of First People of Australia.¹

OVER DE MEXICAANSE GRIEP

De Mexicaanse griep is een ziekte die gevonden wordt bij varkens. Hoewel zo'n soort griep regelmatig voorkomt en normaliter geen vat heeft op mensen, heeft nu juist deze virale stam (H1N1) zich gemuteerd waardoor het ook mensen kan aansteken.

De Mexicaanse griep is bijzonder besmettelijk en verspreid zich vrijwel op dezelfde wijze als gewone griep. Het virus kan tot wel 24 uur overleven op harde oppervlaktes, en op een zachte ondergrond ongeveer 20 minuten, waardoor het gemakkelijk van persoon op persoon kan worden overgedragen.

Hoewel iedereen door het virus kan worden getroffen, zijn het vooral mensen met chronische gezondheidsproblemen zoals ademhalings-, hart-, lever- en nieraandoeningen die de grootste kans hebben om complicaties te ontwikkelen als gevolg van de Mexicaanse griep.⁴

Vast staat dat honderdduizenden mensen over de hele wereld besmet zijn geraakt door de Mexicaanse griep; ongeveer vierduizend mensen zijn gestorven als gevolg van het virus. De meeste doden zijn gevallen in de groep mensen met chronische gezondheidsklachten.

DE GEZONDHEIDSKLOOF

Zelfs in rijke landen levert de Mexicaanse griep voor stammengemeenschappen een meer dan gemiddeld gezondheidsrisico op omdat velen van hen in armoedige omstandigheden leven en kampen met de gezondheidsproblemen die daaruit voortkomen. Chronische ziektes zoals diabetes, hart- en vaatziekten, en ademhalingsaandoeningen komen vaker voor in stammengemeenschappen, waardoor ze bevattelijker zijn voor de medische complicaties ten gevolge van de Mexicaanse griep. Volgens The Lancet 'komen bij inheemse volken veel vaker infecties voor dan bij andere delen van de bevolking en is er een grotere kans dat het ernstige infecties betreft of dat ze een dodelijke afloop hebben'.⁶

Dit verschil is een uitvloeisel van het kolonisatie - en assimilatiebeleid ten gevolge waarvan inheemse volken werden verwijderd uit hun oorspronkelijke gebieden en werden

“ Het is zo voorspelbaar dat je er droevig van wordt, en je hoeft niet je toevlucht te nemen tot ingewikkelde biologische verklaringen. Het is een algemeen bekend en treurig gegeven dat inheemse gemeenschappen bedreigd worden door legio oorzaken.”

Dr. Andrew Pesce, directeur van de Australian Medical Association.⁵

gedwongen om hun traditionele levenswijzen op te geven. Veranderingen in eetgewoonten, huisvesting, cultuur en de overgang van een nomadisch naar een gevestigd bestaan, hebben een diep ingrijpende invloed gehad op de gezondheid en het welzijn van inheemse volken.⁷

Veel inheemse volken die hun land en hun gebruiken hebben verloren leven in een staat van armoede; hun woonomstandigheden zijn slecht, er is sprake van overbevolking en tekortschietende sanitaire voorzieningen, ze eten slecht voedsel en ze zijn veel meer blootgesteld aan infecties. Het gevolg hiervan is dat velen van hen lijden aan gebreksziekten zoals tuberculose en ontstekingen aan de ademhalingswegen.

Tegelijkertijd lijden ook veel inheemse volken, wiens levenswijze vaak (te) snel is veranderd, aan de kwalen van de overvloed, zoals diabetes en vetzucht. De overgang naar een calorie - en vetrijk dieet, wat meestal gepaard ging met minder lichaamsbeweging en misbruik van alcohol en drugs, heeft een vergaande invloed uitgeoefend op de gezondheid van inheemse volken. 'Diabetes, hart - en vaatziekten en tabaksgebruik zijn verantwoordelijk voor de helft van de gezondheidskloof die de inheemse bevolking treft.' En dan zijn nog niet meegeteld de psychische stoornissen en het bovengemiddelde aantal gevallen van zelfmoord die meestal samengaan et een drastische verandering van levensstijl.⁸

De grondoorzaak van al deze ziektes is ontworteling, het verlies van voorouderlijke gebieden, sociale uitsluiting en het verlies van economische zelfstandigheid. Wanneer e inheemse bevolkingen hun onafhankelijke bestaan op eigen land kunnen voortzetten, en hun traditionele voedingspatroon aanhouden, dan blijven ze sterk en gezond en gedijen hun gemeenschappen.⁹

Veel Guarani in Brazilië, die van hun land zijn verdreven, leven langs de kant van de weg. Door hun extreme armoede hebben ze een grotere kans op complicaties als gevolg van de Mexicaanse griep.

DE GEVOLGEN VAN DE MEXICAANSE GRIEP

Aangezien het virus zich blijft verspreiden en de statistieken zich voortdurend wijzigen, en omdat niet exact onderzocht is welke bevolkingsgroepen een hoger risico lopen, is het moeilijk om nauwkeurig in te schatten wat de gevolgen zijn van de Mexicaanse griep op inheemse volken. Als we echter kijken naar wat gaande is in Australië en Canada, dan kunnen we zien hoe het verschil in gezondheid tussen de inheemse en niet-inheemse bevolkingsgroepen zichtbaar wordt zodra het virus zich verspreid onder de inheemse gemeenschappen in deze landen.

“

Ik heb het sterke vermoeden dat deze pandemie op een buitengewoon aanschouwelijke en toetsbare, maar ook tragische wijze zal aantonen wat het precies betekent, in termen van leven en dood, als de basisvoorwaarden voor gezondheid en de systemen van gezondheidszorg tientallen jaren lang in grote delen van de wereld zijn verwaarloosd.”

Algemeen Directeur van de WHO Margaret Chan.¹⁰

CANADA

De oorspronkelijke Canadezen zijn in het algemeen minder gezond dan hun niet inheemse landgenoten. Ze lijden vaak aan chronische ziektes zoals vetzucht, diabetes, hart- en vaatziekte en alcoholisme, en ze hebben een levensverwachting die 7.4 jaar (mannen) resp. 5.2 jaar (vrouwen) lager is als het Canadese gemiddelde.¹¹

De Canadese overheid maakt melding van 'een opkomende epidemie' van type 2 diabetes onder de 'First Nations' gemeenschappen, wat betekent dat personen van inheemse komaf 420% meer kans hebben om te overlijden aan diabetes dan hun niet- inheemse medeburgers.¹² Ook vetzucht is een groot probleem; bij wel 30% van de Inuit vrouwen is een ernstige vorm van vetzucht vastgesteld.¹³

Mexicaanse griep

De inheemse bevolking van Canada is zwaar getroffen door de Mexicaanse griep. Hun leiders hebben de noodtoestand uitgeroepen vanwege het grote aantal gevallen van besmetting onder de bevolking van Canada's 'First Nation'. Premier Stephen Harper heeft hierover zijn bezorgdheid uitgesproken: 'We zijn uiteraard erg bezorgd over H1N1 in het algemeen, maar we zijn bijzonder bezorgd over het grote aantal gevallen dat we zien bij de inheemse gemeenschappen, met name in Manitoba.'¹⁴

De inheemse gemeenschappen in Manitoba zijn in ernstige mate het slachtoffer van de pandemie. Terwijl bij de bevolking in zijn geheel sprake is van 24 gevallen van besmetting per 100.000 inwoners, wordt melding gemaakt van 130 gevallen per 100.000 bij de inheemse bevolking in Manitoba. In deze provincie vormen ze bovendien de meerderheid van degenen die zijn opgenomen op intensive care.¹⁵

Gezondheidscentra in het stamgebied van de Split Lake Cree, ongeveer 120 kilometer ten noorden van Winnipeg, zijn overspoeld met zieke mensen en de school moest worden gesloten omdat zo veel kinderen de Mexicaanse griep hadden opgelopen. Mike Moose, hoofd gezondheid van de gemeenschap, vertelde aan CBS news dat ze geen extra voorzieningen hadden ontvangen en eenvoudigweg niet in staat waren het hoofd te bieden aan de uitbraak van het virus.¹⁶

De verspreiding van het virus onder de inheemse gemeenschappen is in verband gebracht met de heersende overbevolking. Glen Sanderson, beleidsadviseur van de in het noorden van Manitoba gelegen 'First Nations' gemeenschappen, heeft de reservaten omschreven als 'broedplaats voor de verspreiding van het virus', waaraan hij toevoegde dat 'in situaties waarbij zich soms wel 11 mensen in het huis bevinden, de ziekte zich wel naar iedereen moet verspreiden'.¹⁷

Er is niets nieuws aan het feit dat de inheemse bevolking van Canada onevenredig zwaar is getroffen door een nieuwe griepvariant. Een vergelijkbaar verschil trad op bij eerdere griep пандеміеën, zoals bij de Spaanse griep van 1918 die een catastrofale uitwerking had op verschillende inheemse gemeenschappen. Een voorbeeld is het dorpje Cris in Manitoba waarvan in zes weken tijd 20 procent van de bevolking stierf.¹⁸

Ethan Rubinstein, hoogleraar infectieziekten aan de universiteit van Manitoba, vermoedt dat de huidige Mexicaanse griep пандеміе een vergelijkbaar verloop zal laten zien als de Spaanse griep van 1918, al verwacht hij niet een zelfde aantal doden.¹⁹

Reacties van de overheid

De Vergadering van Opperhoofden van Manitoba heeft als reactie op de pandemie zijn toevlucht genomen tot bedrijfsdonaties. Hun doel is om \$1,5 miljoen te werven voor de aanschaf van medische hulppakketten ten behoeve van de 'First Nations' gemeenschappen in de provincie. De voorzitter van de opperhoofden, Ron Evans, verklaarde tegenover de Canadese pers dat de 'First Nations' niet passief konden afwachten 'om te aanschouwen wat de centrale overheid gaat doen'.²⁰

De regering van Manitoba heeft een bijzondere gezondheidsadviseur benoemd om samen met de 'First Nations' gemeenschappen de Mexicaanse griep aan te pakken. De wijze echter waarop de centrale overheid is omgegaan met de griepuitbarsting onder de inheemse bevolking, met name haar onvermogen om de kwetsbare gemeenschappen te voorzien van de noodzakelijke medische hulpmiddelen, is op zware kritiek gestuit.

AUSTRALIË

Canada's ministerie van gezondheidszorg, 'Health Canada', kreeg stevige kritiek te verduren van de Vergadering van Opperhoofden van Manitoba omdat ze de levering van ontsmettingsmiddelen (antibacteriële handwasmiddelen) belemmerde aan afgelegen gemeenschappen. Hoewel veel huishoudens in de reservaten van Manitoba niet beschikken over schoon water om hun handen te wassen heeft het ministerie twee weken lang gedebatteerd over het wel of niet versturen van de ontsmettingsmiddelen. Deze reserve werd ingegeven door de vrees dat de bewoners van de reservaten, bij wie veel alcoholisme voorkomt, zouden proberen om de ontsmettingsmiddelen, waarin alcohol verwerkt zit, op te drinken.

De Vergadering van de Opperhoofden van Manitoba meldde dat sommige gemeenschappen bijna een maand moesten wachten op de ontsmettingsmiddelen die ze nodig hadden om zich te weer te stellen tegen de Mexicaanse griep. Van dr. Kim Barker, een arts die werkt voor de Vergadering, is de volgende uitspraak opgetekend: 'We vernamen dat ... mensen zich, vanwege angst voor verslaving in de gemeenschappen, dagen lang hebben beziggehouden met discussies over de voors en tegens van wel of niet op alcohol gebaseerde ontsmettingsmiddelen. Het was absoluut schandelijk.'²¹

De trage reactie van de overheid deed Opperhoofd David Harper van de 'First Nation' gemeenschap Garden Hill, nadat de griep was uitgebroken in het reservaat, besluiten om \$15.000 van het plaatselijke onderwijsbudget aan te wenden voor de aanschaf van medische hulpmiddelen. Na weken te hebben gewacht op de hulpmiddelen gebruikte Harper geld dat bedoeld was voor de aanschaf van laptops voor studenten, om een voorraad maskers en ontsmettingsmiddelen aan te leggen. Nadat de \$15.000 was uitgegeven moest men nog een week wachten voordat 2500 flessen handontsmettingsmiddel werden afgeleverd door de overheid.²²

Net zoals bij de inheemse bevolking van Canada, is een typisch verschijnsel bij de Aboriginals, in alle delen van Australië, dat ze veel minder gezond zijn dan hun niet inheemse medeburgers. Hun levensverwachting is 15 tot 20 jaar lager, ze hebben 22 maal meer kans te overlijden aan diabetes, 8 maal meer kans te sterven als gevolg van een hart- en vaatziekte, ze hebben 8 maal meer kans op een longaandoening met fatale afloop en 6 maal meer kans dodelijk getroffen te worden door een hersenbloeding dan het landelijk gemiddelde.²³

Armoede is een belangrijke factor die een verklaring biedt voor deze verschillen: het gemiddelde inkomen van de Aboriginals is slechts 62% van dat van de niet inheemse bevolking.²⁴ De Aboriginals zijn slecht gehuisvest, ze hebben minder toegang tot sociale voorzieningen zoals gezondheidszorg, en het verlies van de traditionele bronnen van kennis gecombineerd met het ontbreken van onderwijs is dodelijk. Deze vorm van armoede heeft de Aboriginals een veelheid van chronische ziekten bezorgd waardoor ze veel kwetsbaarder zijn voor de Mexicaanse griepandemie.

De levensverwachting van de Australische Aboriginals is 15 tot 20 jaar lager als die van de andere Australiërs.

Mexicaanse griep

Toen dit werd geschreven stond vast dat tienduizenden Australiërs de Mexicaanse griep hadden opgelopen. Het lijkt er echter op dat de inheemse bevolking, die 10 procent van de dodelijke gevallen voor zijn rekening neemt terwijl ze slechts 2 procent uitmaakt van de gehele bevolking, de zwaarst getroffen groep is.

Het eerste dodelijke slachtoffer van het virus was inderdaad een 26 jarige Aboriginal man die lid was van de Kirrikura gemeenschap in het westen van Australië. Van deze man was bekend dat hij leed aan een aantal ernstige ziekten voordat hij de Mexicaanse griep opliep.

De Mexicaanse griep heeft de inwoners getroffen van Australië's grootste Aboriginal gemeenschap op Palm Island in het noorden van Queensland. Het laatste slachtoffer was een jonge zwangere vrouw die haar ongeboren kindje verloor na besmet te zijn geraakt met het virus en zelf in kritieke toestand verkeerde.

De verspreiding van het virus wordt vooral geweten aan de slechte leefomstandigheden omdat vrijwel alle inwoners te kampen hebben met overbevolking en ondervoeding, met alle daaruit voortvloeiende chronische gezondheidsproblemen. Bijzonder hoogleraar Gracelyn Smallwood, die al meer dan 40 jaar onderzoek heeft gedaan naar de gezondheid van de inheemse bevolking, stelde vast dat 'als je een bevolking hebt van 3000 mensen en slechts 300 woningen, dan zijn mensen kwetsbaar...daar heb je geen Einstein voor nodig'.²⁵

De Mexicaanse griep heeft zich ook verspreid over de gemeenschappen in de 'Northern Territories'; vast staat dat momenteel de helft van de 78 gevallen van griep inheemse bewoners betreft en dat 2 van de 3 dodelijk getroffenen in het gebied Aboriginal waren. Het is wellicht geen toeval dat van de niet nomadische Aboriginal huishoudens in de 'Northern Territories' die onderzocht zijn slechts 13% beschikte over functionerende water-, kook- en afwas voorzieningen.²⁶

Reactie van de overheid

Na de vele uitingen van zorg over hun kwetsbaarheid voor de Mexicaanse griep heeft de Australische overheid gratis griepvaccinaties toegezegd aan de Aboriginals, als ook aan andere groepen met een verhoogd risico zoals zwangere vrouwen en chronisch zieken.

In reactie op de griepuitbarsting op Palm Island is een speciale kliniek opgericht en zijn antivirale medicijnen ingevlogen. De stamoudsten hadden echter kritiek op het officiële griep-epidemiebeleid omdat overheidsadvies hun gemeenschappen nog niet bereikt had.

In een interview voor de New York Times over het onvermogen van de overheid om rekening te houden met de behoeften van de Aboriginals stelde Alf Lacey, de burgemeester van Palm Island, dat er veel belemmeringen zijn van culturele aard, met name wat betreft cultureel besef, voor mensen die werken in Aboriginal gemeenschappen. Het is zinloos om gewone posters op te zetten als je te maken hebt met mensen die niet kunnen lezen.²⁷

WAT BETEKENT DIT?

De ervaringen van Canada en Australië laten zien dat leden van inheemse volksstammen kwetsbaarder zijn voor de Mexicaanse griep als hun niet-inheemse medeburgers. Dat geeft een duidelijk signaal af aan andere landen om speciale voorzieningen te treffen voor hun inheemse bevolkingsgroepen.

Professor Michael Gracey van de 'Unity of First People of Australia' heeft zijn bezorgdheid geuit over de gevolgen voor inheemse bevolkingsgroepen in ontwikkelingslanden die mogelijk voortvloeien uit de ervaringen in Australië en Canada.' Deze (ontwikkelings)landen hebben bijzonder omvangrijke inheemse bevolkingsgroepen en ze hebben niet de volksgezondheidsvoorzieningen en preventieprogramma's en capaciteit om de gevolgen van een pandemie te beperken waarover Canada, Australië en de V.S. beschikken.²⁸

GEÏSOLEERD LEVENDE EN RECENT GECONTACTEERDE VOLKSSTAMMEN

Misschien verdienen de geïsoleerd levende volken, die geen of niet regelmatig contact hebben met niet-inheemse bevolkingsgroepen of die pas sinds kort in contact zijn geweest met buitenstaanders, onze grootste zorg. Bij zulke bevolkingsgroepen ontbreekt de weerstand tegen ziektes van buitenaf – zelfs een gewone verkoudheid kan fatale gevolgen hebben voor volksstammen die nog nooit zijn blootgesteld aan het virus – wat hen uitzonderlijk kwetsbaar maakt voor de Mexicaanse grieppandemie.

Deze griep heeft het Peruviaanse Amazonegebied al bereikt wat bleek toen zeven leden van de Matsigenka stam bij een virus test positief werden bevonden. Hoewel alle zeven zich intussen hersteld hebben heeft het toch de vrees doen ontstaan dat naburige niet gecontacteerde stammen, die geen resistentie hebben tegen ziektes van buitenaf, zijn besmet.

In Brazilië werd de Conferentie over Onderwijs voor Inheemse bevolkingsgroepen, die gepland was voor 21 september, afgelast vanwege het gevaar van de Mexicaanse griep.³⁰ Er zijn ook verslagen uit Brazilië waarin melding wordt gemaakt van Indianen die wegvluchten van de rivieroeveren naar het binnenland, om zich te onttrekken aan contact met buitenstaanders die dragers zijn van het virus.³¹

Deze angst is niet ongegrond. Er hebben voorvallen plaats gevonden in het verleden die erop wijzen dat hele gemeenschappen kunnen worden uitgeroeid door de introductie van ziekten. Een Yanomami gemeenschap in Roraima in Brazilië bijvoorbeeld, werd tussen 1967 en 1975 volledig uitgeroeid door de mazelen. In andere dorpen in het gebied vond een dramatische afname van de bevolking plaats, tot 70%, vanwege de verspreiding van ziektes door wegebouwers.³²

“

Geïsoleerd levende stammen beschikken niet over weerstand tegen de infectieziekten die regelmatig voorkomen in onze geïndustrialiseerde samenleving en ze zullen daarom bijzonder bevattelijk zijn voor de Mexicaanse griep. Die kan verwoestende gevolgen hebben; hele gemeenschappen kunnen gelijktijdig geïnfecteerd raken zodat niemand overblijft om te zorgen voor de zieken of voor het produceren en bereiden van voedsel.”

Dr. Stafford Lightman, hoogleraar Geneeskunde aan de Universiteit van Bristol.²⁹

Zeven leden van de Matsigenka stam zijn al positief bevonden bij een Mexicaanse griep test.

Handel en toerisme

Sinds geruime tijd vormen geïsoleerd levende stammen een bezienswaardigheid voor toeristen die graag een glimp willen opvangen van dit soort mensen. Voorzieningen voor toeristen zijn aangelegd in gebieden in de buurt van deze stammen, en er worden zelfs 'first contact' excursies aangeboden die toeristen blijkbaar beloven dat ze met deze ongecontacteerde stammen in contact kunnen komen. Zelfs in betere tijden kan deze vorm van toerisme een ramp betekenen voor geïsoleerd levende stammen die zonder het te weten blootgesteld worden aan ziektes die tot nu onbekend voor hun zijn. Zulke riskante ondernemingen zijn echter nog veel zorgwekkender wanneer er sprake is van een wereldwijde pandemie.

Het internationale reisverkeer speelt een centrale rol bij de verspreiding van de Mexicaanse griep en andere infectieziekten. In een studie die is uitgevoerd onder leiding van Dr. Kamran Khan, een arts gespecialiseerd in infectieziekten, is aan de hand van de bestemmingsdata van passagiers uit Mexico nauwkeurig voorspeld hoe het Mexicaanse griepvirus zich zou verspreiden. De studie bracht een duidelijk verband aan het licht tussen de internationale bestemmingen van de luchtpassagiers en de verspreiding van het virus over de wereld.³³

Uit onderzoek blijkt dat vliegtuigreizigers in de week na hun vlucht vaker dan normaal verkouden zijn; de uitkomsten laten een gemiddelde zien van 20% van de passagiers die na hun vlucht zulke infecties oplopen.³⁴ Toeristen die net een internationale vlucht hebben meegemaakt en het virus van land naar land overdragen spelen daarom een sleutelrol bij de verspreiding van de Mexicaanse griep. En degenen die zich rechtstreeks van het vliegveld begeven naar gebieden op korte afstand van de geïsoleerd levende stammen nemen het risico dat ze het virus overdragen aan sommige van de meest kwetsbare bevolkingsgroepen ter wereld.

Er zijn verschillende pogingen gedaan om de verspreiding van de Mexicaanse griep via internationale vluchten aan banden te leggen. Een aantal vliegmaatschappijen, zoals British Airways en Virgin Atlantic, proberen sinds kort te voorkomen dat passagiers met zichtbare

symptomen van het virus deel nemen aan een vlucht. En er zijn ook pogingen ondernomen om passagiers op luchthavens te testen op het virus. Hierbij wordt gebruik gemaakt van thermoscanners die kunnen vaststellen of er sprake is van koorts, wat een belangrijk symptoom is van griep.

De WHO evenwel, heeft de pogingen om passagiers bij aankomst en vertrek te testen als zinloos van de hand gewezen met het argument dat dit niet helpt om verspreiding van de griep te voorkomen. De organisatie heeft ook zijn twijfel uitgesproken over het nuttige effect van het opleggen van reisbeperkingen aan passagiers. Landen krijgen daarentegen het advies om zich te richten op het zoveel mogelijk beperken van de gevolgen van ernstige griepuitbarstingen.³⁵

De Havasupai-stam in de Verenigde Staten stelde een belangrijk dorpsevenement uit omdat bezoekers van overzee de Mexicaanse griep in de gemeenschap zouden kunnen invoeren. De Havasupai-stam, wiens dorp in de Grand Canyon afgelopen Augustus was overstroomd, stelde de heropening uit. De vicevoorzitter van het dorp, Matthew Putesoy, had de volgende verklaring: 'We vormen een kleine geïsoleerde gemeenschap. Mensen komen van heinde en verre om ons te bezoeken en ook al hebben we onze economie verloren, dan nog kunnen we het risico niet lopen.'³⁶

De meeste geïsoleerde stammen hebben echter niet de mogelijkheid om te bepalen wie in hun land komt. Zolang reizigers zich internationaal blijven verplaatsen, zal de Mexicaanse griep zich blijven verspreiden en neemt de bedreiging toe die het virus vormt voor geïsoleerde volken.

Zolang mensen intercontinentaal blijven reizen en de Mexicaanse griep zich blijft verspreiden, zal de kans toenemen dat geïsoleerd levende volken besmet raken met het virus.

JARAWA

De Jarawa is een nomadische en autarkisch levende stam die pas sinds 1998 in contact heeft gestaan met buitenstaanders. Het grootste deel van de stam leeft diep in het oerwoud, geïsoleerd van de bulk van de eilandbewoners, wat hen kwetsbaar maakt voor epidemieën. In 1999 hadden veel Jarawa, na een uitbraak van mazelen, te lijden onder aandoeningen van de ademhalingswegen; 50% van de bevolking zouden indertijd de mazelen hebben opgelopen.³⁷

Een aantal, meestal jongere, leden van de Jarawa hebben echter, via de Andaman Trunk Road die dwars door het stamgebied loopt, wel contact met niet-tribale buitenstaanders. De weg brengt de Jarawa in contact met toeristen en kolonisten die de Mexicaanse griep dreigen over te dragen op de stam.

De Jarawa lopen ook het risico de griep op te lopen van toeristen die verblijven in de nabij gelegen vakantieoord. Het reisbureau Barefoot bijvoorbeeld, die vakantieoord op de Andaman eilanden exploiteert, opende onlangs een nieuw centrum dat gevaarlijk dicht bij een Jarawa reservaat is gesitueerd. Hoewel de Jarawa ook door andere ontwikkelingen, zoals de eerder genoemde verbindingsweg, in nauwer contact met buitenstaanders worden gebracht, vergroot de internationale samenstelling van Barefoot's klantenkring in aanzienlijke mate het risico dat de stam wordt blootgesteld aan de Mexicaanse griep en andere infectieziekten met een mogelijk fataal verloop. Bezoekers van het vakantieoord hebben zeer waarschijnlijk pas kort geleden deelgenomen aan een internationale vlucht

Survival roept de regering van de Andamanen op noodmaatregelen af te kondigen om op dit moment het contact tussen de Jarawa en buitenstaanders tot een minimum te beperken. Hiertoe behoort het afsluiten van de Andaman Trunk Road en de sluiting van alle vakantieoord en trekpleisters binnen een 5 kilometer brede bufferzone rondom het reservaat.

Jarawa in de berm van de Andaman Trunk Road die dwars door het gebied van de stam loopt.

VERLIES VAN LAND

Geïsoleerd levende stammen worden geconfronteerd met de dreiging die uitgaat van oliemaatschappijen, illegale houtkappers, veeboeren en kolonisten die hun land binnendringen en een veelheid van voor hen onbekende ziektes en infecties meebrengen.

Het Anglo-Franse bedrijf Perenco heeft in het Amazonegebied van Peru een enorm groot olieproject opgezet in een gebied dat bewoond wordt door ten minste twee ongecontacteerde stammen. Van een van deze stammen wordt vermoed dat het deel uitmaakt van de Waorani volk, en de andere staat bekend als de Pananujuri.

Perenco beweert dat het gebied onbewoond is, maar de regeringen van Peru en Ecuador, plaatselijke inheemse belangengroepen en talloze deskundigen hebben allemaal het bestaan erkend van geïsoleerde indianenvolken in het gebied. Ondanks alle bewijzen volhardt Perenco in haar plan om tussen de 1400 en 1680 arbeiders in het gebied tewerk te stellen, waarmee ze de introductie riskeert van infectieziektes zoals de Mexicaanse griep.

Op een vergelijkbare wijze wordt in Paraguay het geïsoleerde volk van de Ayoreo-Totobiegosode bedreigd door grondspeculanten en grootgrondbezitters. Deze dringen door in de Chaco, een groot gebied met dichte struikachtige wouden dat zich uitstrekt over Paraguay, Bolivia en Argentinië. Hun grondgebied daar wordt in snel tempo ontbost door particuliere grondeigenaren en kapitaalcrachtige veeboeren.

De voortdurende aantasting van hun grondgebied dwong enkele Ayoreo in 1998 en in 2004 om uit het woud te komen. Een groot aantal onttrekt zich echter aan contact waardoor ze bijzonder kwetsbaar blijven voor de nieuwe ziektes die arbeiders introduceren in hun land.

Survival pleit al geruime tijd voor de erkenning en bescherming van de landeigendomsrechten van geïsoleerd levende volken. Dit pleidooi wordt echter bijzonder urgent door de wereldwijde pandemie. Iedere inbreuk op hun grondgebied kan de Mexicaanse griep introduceren bij geïsoleerd levende volken, wat rampzalige gevolgen oplevert.

CONCLUSIE

“ Als leiders van een kwetsbare bevolking die leeft in Derde Wereld omstandigheden, hebben de ‘First Nations’ recht op even veel aandacht. ”

Vergadering van de Manitoba Opperhoofden.³⁸

De momenteel heersende Mexicaanse griep heeft honderdduizenden mensen overal ter wereld zwaar getroffen. Dit geldt in het bijzonder voor de inheemse bevolkingen van Australië en Canada. Hoewel dit de gezondheidskloof tussen de inheemse – en niet inheemse bevolkingsdelen, waarvan het bestaan al langer bekend was, in een schril daglicht heeft gezet, krijgt deze kwestie tot op heden niet de aandacht die het verdient.

De dreiging die de Mexicaanse griep betekent voor geïsoleerd levende en recent gecontacteerde stammen is reëel en reden voor grote zorg, vooral gezien het feit dat het virus al gebieden heeft bereikt die grenzen aan de territoria van deze bevolkingsgroepen. Zoals bij iedere nieuwe ziekte, kan de introductie van het virus bij de geïsoleerd levende stammen vernietigende gevolgen hebben.

Survival dringt er bij overheden en gezondheidsorganisaties overal ter wereld op aan gedurende de Mexicaanse griepandemie speciale voorzieningen te treffen voor inheemse volksstammen, in het bijzonder:

- Te waarborgen dat informatie over de Mexicaanse griep op aangepaste wijze en in hun eigen taal beschikbaar wordt gesteld aan de stammengemeenschappen;
- Professionele gezondheidswerkers attent te maken op het verhoogde risico dat het virus oplevert voor stammengemeenschappen;

- Voorlichting aan te bieden aan de inheemse gezondheidswerkers, over de ziekte, de symptomen en de manieren waarop overdracht tot een minimum kan worden beperkt;
- Stammengemeenschappen zo spoedig mogelijk te voorzien van de nodige hulpmiddelen en medicijnvoorraden;
- Alle mogelijke maatregelen te treffen om geïsoleerde stammengemeenschappen te beschermen tegen contact met buitenstaanders; dit kan inhouden het afsluiten van wegen, het sluiten van vakantieoordens en het stoppen van activiteiten die het isolement van de stammen aantasten;
- De onmiddellijke verwijdering bewerkstelligen van alle illegale houtkappers, medewerkers van oliemaatschappijen, veeboeren en stropers die actief zijn op land dat toebehoort aan geïsoleerd levende en ongecontacteerde volken.

Regeringen moeten erkennen dat inheemse volksstammen extra kwetsbaar zijn voor het virus en ze moeten speciale maatregelen nemen om zeker te stellen dat deze gemeenschappen voldoende toegerust zijn voor een adequate aanpak van de pandemie.

Voetnoten

- ¹ Vancouver Sun, July 3 2009
- ² http://www.who.int/csr/don/2009_08_28/en/index.html
- ³ http://www.who.int/csr/disease/swineflu/notes/h1n1_second_wave_20090828/en/index.html
- ⁴ <http://www.nhs.uk/Conditions/Pandemic-flu/Pages/QA.aspx>
- ⁵ <http://www.nytimes.com/2009/08/16/world/asia/16australia.html>
- ⁶ Gracey, M and M. King. 2009. Indigenous health part 1: determinants and disease patterns. The Lancet, vol. 374:68
- ⁷ Survival International, 2008, Progress can kill pp10
- ⁸ Gracey, M and M King. 2009. Indigenous health part 1: determinants and disease patterns. The Lancet, vol. 374:72
- ⁹ Survival International, 2008, Progress can kill p.1
- ¹⁰ UN/Global Health Forum, 15 June 2009, New York
- ¹¹ Survival International, 2008. Progress can kill, p.11
- ¹² Survival International, 2008. Progress can kill, p.11
- ¹³ Survival International, 2008. Progress can kill, p.19
- ¹⁴ <http://www2.canada.com/topics/news/story.html?id=1732690>
- ¹⁵ <http://www2.macleans.ca/2009/07/16/people-at-risk/#more-69592>
- ¹⁶ <http://www.cbc.ca/canada/manitoba/story/2009/06/08/mb-influenza-winnipeg.html>
- ¹⁷ <http://www.cbc.ca/canada/manitoba/story/2009/06/08/mb-influenza-winnipeg.html>
- ¹⁸ <http://www.abs-cbnnews.com/world/07/29/09/canada-natives-fear-swine-flu-spread-coming-months>
- ¹⁹ <http://www.abs-cbnnews.com/world/07/29/09/canada-natives-fear-swine-flu-spread-coming-months>
- ²⁰ <http://www.macleans.ca/canada/wire/article.jsp?content=n19704614>
- ²¹ http://www.ctv.ca/servlet/ArticleNews/story/CTVNews/20090623/first_nations_/20090623
- ²² <http://www2.macleans.ca/2009/06/26/the-unseen-costs-of-swine-flu>
- ²³ Survival International, 2008. Progress can kill, p.12
- ²⁴ Survival International, 2008. Progress can kill, p.12
- ²⁵ The Australian, July 22 2009
- ²⁶ Survival International, 2008. Progress can kill, p.13
- ²⁷ <http://www.nytimes.com/2009/08/16/world/asia/16australia.html>
- ²⁸ <http://www.vancouversun.com/health/swine-flu/Swine+potential+devastate+indigenous+populations+worldwide+medical+journal+reports/1754987/story.html>
- ²⁹ Correspondencia con Survival International
- ³⁰ <http://www.agenciabrasil.gov.br>
- ³¹ Terra Noticias, August 19 2009
- ³² Survival International, 2008. Progress can kill, p.4
- ³³ The Canadian Press, June 29 2009
- ³⁴ Hocking and Foster, 2004. Common cold transmission in commercial aircraft: industry and passenger implications. Journal of Environmental Health Research, Vol.3, Issue 1
- ³⁵ OMS, 7 de mayo de 2009, Alerta y Respuesta Mundiales
- ³⁶ <http://motherearthjournal.blogspot.com/2009/05/h1n1-flu-spreads-to-over-20-states.html>
- ³⁷ De door de Hoge Raad ingestelde 'Commissie van deskundigen op het gebied van gezondheid en hygiëne 2003' omschreef infectie van de ademhalingswegen als de belangrijkste doodsoorzaak bij de Jarawas'.
- ³⁸ <http://www.manitobachiefs.com/index1.html>

© Survival 2009.

Fotos: p2: Guaraní moeder met kind, Brazilië © João Ripper/Survival; p3 Guaraní kind © João Ripper/Survival p5: Aboriginal vrouw, Alice Springs, Australië © Ceanne Jansen/Survival; p7 (boven): Inheems ongecontacteerd dorp, Brazilië © Gleison Miranda/FUNAI; (beneden): Matsigenka kinderen, Peru © Survival; p8: Afgelegen gemeenschap Uru Eu Wau Wau, Brazilië © Fiona Watson/Survival; p9: Jarawa, Andamán Archipel © Salomé/Survival; p10: Yanomami jongen, Brazilië © Victor Englebert/Survival.

Survival International

Van der Duijnstraat 71
1051 AT Amsterdam
Nederland

T: +31 (0)20 6860850
info@survival-international.nl

www.survival-international.nl

